

5. Hafta
Dil ve Anlatım
Bozuklukları

Başlat

Dersin Hedefi

Bu dersin hedefleri şöyledir;

Önceki hafta da bahsettiğimiz gibi değişik nedenlerden dolayı dilimizde birçok anlatım bozukluğu yapılmaktadır.

Oysa iletişim kazalarına yol açılmaması için herkes tarafından dilimizdeki sözcüklerin ve söz öbeklerinin yerli yerinde ve doğru bir şekilde kullanılması gerekmektedir.

İşlemekte olduğumuz **DİL VE ANLATIM BOZUKLUKLARI** konusunun iyice öğrenilmesi sonucunda pek çok kişinin yapmakta olduğu bu anlatım bozukluklarını artık yapmayacaksınız, böylece hem iletişim kazalarına maruz kalmayacak hem de dilimizin korunmasına ve doğru kullanılmasına katkıda bulunacaksınız.

İçindekiler**Kısaca işleyeceğimiz konular şöyledir;**

- XVIII. Cümlede Ekeylem Eksikliği Olması
 - A. Yargıların Aldığı Şahıs Ekleri Yönüyle Benzerlik Göstermemesi
 - B. Yargıların Olumluluk – Olumsuzluk Yönüyle Benzerlik Göstermemesi
- XIX. Cümlede Fiilimsi Eksikliğinin Olması
- XX. Atasözlerinin Yapılarının Bozulması
- XXI. Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması
 - A. Cümlede Tekillik – Çoğulluk Uyumu Olmaması
 - 1. Yüklemde Gereksiz Şahıs Eki (–ler) Kullanılması
 - 2. Yüklemin Öznelerden Sadece Birine Göre Çekimlenmesi
 - B. Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumu Olmaması
- XXII. Cümlede Gereksiz Zarf Tümleci Kullanılması
- XXIII. Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması
 - A. Özne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu
 - B. Nesne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu
 - C. Dolaylı Tümleç Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu
 - D. Zarf Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu
 - E. Edat Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu
 - F. Yüklem Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Cümlede Ekeylem Eksikliği Olması

XVIII. Cümlede Ekeylem Eksikliği Olması

Cümlenin öğelerinin, sıfatların, isimlerin, çekim eklerinin ortak kullanıldığı gibi **ekeylem** de ortak kullanılabilir.

Ancak ekeylemin **ortak kullanılması** için;

- Aldığı şahıs ekleri yönüyle benzerlik göstermesi
- Olumluluk – olumsuzluk yönüyle benzerlik göstermesi

gerekmektedir.

Yargıların Aldığı Şahıs Ekleri Yönüyle Benzerlik Göstermemesi

Gençlik arkadaşım Hasan o yıllarda çok deliydi, gerçi o deli de biz akıllı mıydık?

"Gençlik arkadaşım Hasan o yıllarda çok deliydi, gerçi o deli **idi** de biz akıllı mıydık?"

Dün bu saatlerde biz İzmir'e varıyor, sen ise İzmir'den ayrılıyordun.

"Dün bu saatlerde biz İzmir'e varıyorduk, sen ise İzmir'den ayrılıyordun."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Yargıların Aldığı Şahıs Ekleri Yönüyle Benzerlik Göstermemesi

Güneşte fazla kaldığım için vücudum fena halde yanmış, ayrıca çok su kaybetmiştim.

"Güneşte fazla kaldığım için vücudum fena halde yanmış**ti**, ayrıca çok su kaybetmiştim."

Kazada başımı bir yere çarpmış olmalıydım, gözlerim açık ama hiçbir şey göremiyordum.

"Kazada başımı bir yere çarpmış olmalıydım, gözlerim açı**ktı** ama hiçbir şey göremiyordum."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Yargıların Aldığı Şahıs Ekleri Yönüyle Benzerlik Göstermemesi

Annem mutfakta yemek pişiriyor, biz ise salonda abimle oyun oynuyorduk.

"Annem mutfakta yemek pişiriyordu, biz ise salonda abimle oyun oynuyorduk."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Yargıların Olumluluk /Olumsuzluk Yönüyle Benzerlik Göstermemesi

Bazı sanatçılar geleneklere bağlı, bununla birlikte yeniliklere kapalı değildir.

"Bazı sanatçılar geleneklere bağlıdır, bununla birlikte yeniliklere kapalı değildir."

Yolumuz uzun, arabamız ise hiç rahat değildir.

"Yolumuz uzundu, arabamız ise hiç rahat değildir."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Yargıların Olumluluk /Olumsuzluk Yönüyle Benzerlik Göstermemesi

Yolumuz uzun, arabamız ise hiç rahat değildi.

"Yolumuz uzundu, arabamız ise hiç rahat değildi."

Bu yarışmada Oya başarılı, Ayla ise başarılı değildi.

"Bu yarışmada Oya başarılı idi, Ayla ise başarılı değildi."

Zavallı çocuğun, abisinden kaldığı belli olan elbisesi bol, bayramlık ayakkabıları ise yeni bile değildi.

"Zavallı çocuğun, abisinden kaldığı belli olan elbisesi bol idi, bayramlık ayakkabıları ise yeni bile değildi."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Cümlede Fiilimsi Eksikliğinin Olması

XIX. Cümlede Fiilimsi Eksikliğinin Olması

- ♦ Cümle içerisindeki her bir sözcüğün, kendi anlamına uygun fiilimsiyle tamamlanması gerekir.
- ♦ Bazen bir sözcüğü tamamlaması gereken fiilimsinin kullanılmadığı olur, bu durumda diğer sözcükleri tamamlayan fiilimsi ortak kullanılmış sayılır.
- ♦ Bu durumda sözcükler arasında uyumsuzluk ortaya çıkabilir.
- ♦ Bunu önlemek için gerekli olan fiilimsi uygun olan sözcükten sonra mutlaka yazılmalıdır.

Cümlede Fiilimsi Eksikliğinin Olması

Yönetmen hakkındaki düşüncelerim filmi izlemeden önce nasıl idiyse, sonra da öyle idi.

"Yönetmen hakkındaki düşüncelerim filmi izlemeden önce nasıl idiyse, **izledikten** sonra da öyle idi."

1-10 yaş arasındaki çocuklara gösterilen aşırı sevgi ve ilgi, aşırı baskı kadar zararlıdır.

"1-10 yaş arasındaki çocuklara gösterilen aşırı sevgi ve ilgi, **yapılan** aşırı baskı kadar zararlıdır."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Cümlede Fiilimsi Eksikliğinin Olması

Şiirlerinde ahengi ön plana, anlamı ikinci plana iten şairlerin raflardaki ömrü fazla uzun sürmüyor.

"Şiirlerinde ahengi ön plana **çıkaran**, anlamı ikinci plana iten şairlerin raflardaki ömrü fazla uzun sürmüyor."

Barış'ın doğru, Savaş'ın ise doğru söylemediğini şahitleri dinledikten sonra anladık.

"Barış'ın doğru **söylediğini**, Savaş'ın ise doğru söylemediğini şahitleri dinledikten sonra anladık."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Cümlede Fiilimsi Eksikliğinin Olması

Bu kırıcı ve sempatik olmayan davranışlarla herkesin senden uzaklaşmasına sebep oluyorsun.

"Bu kırıcı **olan** ve sempatik olmayan davranışlarla herkesin senden uzaklaşmasına sebep oluyorsun."

Okuryazar ve akli dengesi bozuk olmayan herkes bu işi rahatlıkla yapabilir.

"Okuryazar **olan** ve akli dengesi bozuk olmayan herkes bu işi rahatlıkla yapabilir."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Atasözlerinin Yapılarının Bozulması

XX. Atasözlerinin Yapılarının Bozulması

- ◆ Atasözleri ve deyimler kalıplaşmış sözlerdir.
- ◆ Bir dildeki kalıplaşmış sözlerin yapıları asla bozulmamalıdır.
- ◆ Eğer bu tür sözlerin yapıları bozulursa, o cümlede anlatım bozukluğu ortaya çıkar.

Atasözlerinin Yapılarının Bozulması

Bir koyundan iki deri çıkmaz.

"Bir koyundan iki post çıkmaz."

Flütte peşrev olmaz, ne çıkarsa bahtına.

"Zurnada peşrev olmaz, ne çıkarsa bahtına."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Atasözlerinin Yapılarının Bozulması

Misafir on kismetle gelir, dokuzunu yer birini bırakır.

"Misafir on kismetle gelir, birini yer dokuzunu bırakır."

Ağaç, dalıyla gürler.

"Ağaç, yaprağıyla gürler."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için
butona tıklayın.

Atasözlerinin Yapılarının Bozulması

Kart patlıcanı kırağı çalmaz.

"Acı patlıcanı kırağı çalmaz."

Çanağında balın olsun, arısı Irak'tan gelir.

"Çanağında balın olsun, arısı Bağdat'tan gelir."

Sürüklenen taş, yosun tutmaz.

"Yuvarlanan taş, yosun tutmaz."

GÖSTER

Açıklamaları görmek
için butona tıklayın.

Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması**XXI. Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması**

Özne yüklem uyumsuzluğu karşımıza iki şekilde gelmektedir.

- A. Cümlede Tekillik – Çoğulluk Uyumu Olmaması
- B. Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumu Olmaması

A. Cümlede Tekillik – Çoğulluk Uyumu Olmaması

Tekillik çoğulluk uyumu olmaması da iki şekilde karşımıza gelmektedir.

- a. Yüklemde Gereksiz Şahıs Eki (–ler) Kullanılması
- b. Yüklem Öznelerden Sadece Birine Göre Çekimlenmesi

a. Yüklemde Gereksiz Şahıs Eki (–ler) Kullanılması

Bir cümlenin yüklemine üçüncü çoğul şahıs ekini alabilmesi için öznenin çoğul olması yeterli değildir, bir de çoğul olan bu öznenin insan cinsinden olması gerekmektedir. Eğer özne çokluk bildiriyorsa ama insan dışındaki varlıklardan oluşuyorsa kesinlikle o cümlenin yüklemi çoğul olamaz.

Örneğin; “Kuşlar uçarlar.” olmaz, “Kuşlar uçar.” olur.

Özne insan türünden ise;

“İnsanlar uçmazlar.” da,

“İnsanlar uçmaz.” da **doğru** kabul edilir.

Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması

Güneş pilleri başlangıçta daha düşük akım şiddetine ihtiyaç duyan hesap makinesi, radyo, saat gibi elektronik araçlarda kullanıldılar.

"Güneş pilleri başlangıçta daha düşük akım şiddetine ihtiyaç duyan hesap makinesi, radyo, saat gibi elektronik araçlarda **kullanıldı.**"

Kuşlar, Kuzey Kutbu'ndan Güney Kutbu'na dünya üzerindeki tüm ekosistemlerde yaşarlar.

"Kuşlar, Kuzey Kutbu'ndan Güney Kutbu'na dünya üzerindeki tüm ekosistemlerde **yaşar.**"

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması

Uçan balıklar çok gelişmiş olan göğüs yüzgeçlerini açarak bir-iki dakika su üstünde uçabilirler.

"Uçan balıklar çok gelişmiş olan göğüs yüzgeçlerini açarak bir-iki dakika su üstünde **uçabilir**."

Solunan tozların tane büyüklükleri 60 mikronun altındadır; tozlar, büyüklüklerine göre solunum sisteminin çeşitli kısımlarında tutulurlar.

"Solunan tozların tane büyüklükleri 60 mikronun altındadır; tozlar, büyüklüklerine göre solunum sisteminin çeşitli kısımlarında **tutulur**."

Kuşlar gün batımına doğru evimizin hemen yanındaki çınar ağaçlarına konar, karanlık olana kadar ötüşürler, etrafa nağmeler salarlardı.

"Kuşlar gün batımına doğru evimizin hemen yanındaki çınar ağaçlarına konar, karanlık olana kadar ötüşür, etrafa nağmeler **salardı**."

[GÖSTER](#)

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Yüklemin Öznelerden Sadece Birine Göre Çekimlenmesi**XXI. Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması:****B. Yüklemin Öznelerden Sadece Birine Göre Çekimlenmesi**

Cümlelerdeki özneler bağlaç kullanılarak birbirine bağlanabilir. Bu durumda yükleme eklenmesi gereken şahıs eki birbirine bağlanmış olan **bu öznelerin tümüne uygun olmalıdır**. Eğer, yüklem şahıs ekini öznelerden yalnız birine göre alırsa uygunluk sağlanamamış ve anlatım bozukluğu yapılmış olur. **Burada dikkat edilmesi gereken şudur:** Özneler şahıs zamiri olarak ifade edilmek istense hangi şahıs zamerine karşılık geliyorsa cümlede o kullanılmalıdır.

Örneğin;

Sen ve Ayşe, **"siz"** zamerine,

O yaşlı kadın ve sen **"siz"** zamerine,

Ayşe ve ben, **"biz"** zamerine,

Ayşe ve diğerleri **"onlar"** zamerine karşılık gelir.

Bu örneklerde olduğu gibi, özneler hangi zamire karşılık geliyorsa **yüklem**

o zamire göre çekimlenmelidir.

Yüklemin Öznelardan Sadece Birine Göre Çekimlenmesi

Atıf'la sen üç haftadan beri hiç görünmüyordun, nerelerdeydin?

"Atıf'la sen üç haftadan beri hiç görünmüyordunuz, **nerelerdeydiniz?**"

Suçsuzluğum ispatlanıncaya kadar tahliye edilmemi ben de avukatlarım da talep etmeyecek.

"Suçsuzluğum ispatlanıncaya kadar tahliye edilmemi ben de avukatlarım da talep **etmeyeceğiz.**"

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Yüklemin Öznelerden Sadece Birine Göre Çekimlenmesi

Sen çocuklarınla Ayşe de eşiyle tatil için yarın İzmir'e gidiyormuş, öyle mi?

"Sen çocuklarınla Ayşe de eşiyle tatil için yarın İzmir'e **gidiyormuşsunuz**, öyle mi?"

Hiçbir suçumuz olmadığı halde ben üç yıl, babam sekiz yıl hapse mahkûm edildi.

"Hiçbir suçumuz olmadığı halde ben üç yıl, babam sekiz yıl hapse mahkûm **edildik**."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumu Olmaması**XXI. Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması:****B. Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumu Olmaması**

Türkçede öğeler iki veya daha çok cümlede ortak kullanılabilir. Bu durum özne için bazı cümlelerde sorun oluşturabilmektedir. Çünkü bazı özneler, yüklemle anlam yönüyle de uyum içerisinde olmalıdır. Dilimizde özne olumlu anlam bildiriyorsa yüklemi olumlu da olumsuz da kullanabiliriz ama öznenin olumsuz anlam bildirdiği durumlarda mutlaka yüklem de olumsuz olmalıdır.

Örnek:

Herkes sınava girdi.
Herkes sınava girmede.
Görüldüğü gibi bu iki cümlenin öznesi aynı (olumlu), yüklemeler ise ilk cümlede olumlu, ikinci cümlede olumsuz; ama cümlede anlatım bozukluğu ortaya çıkmadı.
Bakalım özne olumsuz anlam bildirdiğinde de aynı durum olacak mı?

Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumunun Olmaması**XXI. Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması:****B. Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumunun Olmaması (devam)****Örnek:**

Kimse gelmedi.

Kimse geldi.

İlk cümlede anlamda bir anormallik olmadı; çünkü özne ve yüklem olumsuz anlam bildirmeleri yönüyle uyum içerisinde; ama ikinci cümlede sorun ortaya çıktı çünkü bu cümlede öznesi ve yüklemi arasında anlam yönüyle uyumsuzluk ortaya çıktı.

Demek ki özne olumlu iken yüklem olumlu da olumsuz da olabiliyormuş; ama özne olumsuz iken yüklem daima olumsuz olmak zorunda imiş. Şimdi, diyebilirsiniz ki "Bu kadar belirgin bir hatayı kimse yapmaz." Doğru, zaten bu anlatım bozukluğu tek yargılı cümlelerde değil, iki veya daha çok yargının kullanıldığı cümlelerde, yüklemlerden biri olumlu diğeri olumsuz olduğu durumlarda ortak özenin kullanılmasıyla ortaya çıkan bir anlatım bozukluğu.

Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumu Olmaması**XXI. Cümlede Özne Yüklem Uyumsuzluğu Olması:****B. Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumu Olmaması (devam)****Örnek:**

Kimse hastaneden ayrıldı;
sandalyelerde, koltuklarda sabaha
kadar iyi bir haber bekledi.
Bu cümlede görüldüğü gibi iki yargı
kullanılmıştır, ilkinin yüklemi de
öznesi de olumsuz; ikinci yargının
öznesi kullanılmamış ama yüklemi
olumlu.

Bu durumda ilk cümlenin öznesi ortak kabul
edilir, bu da anlatım bozukluğuna yol açar.
'Kimse ayrıldı; (kimse) bekledi.'
Böyle cümlelerde mutlaka ikinci cümlenin
yüklemine uygun özne kullanılmalıdır.
Kimse ayrıldı; herkes bekledi.
Özne

Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumu Olmaması

Onun hastaneye kaldırıldığını duyunca hepimiz hemen hastaneye gittik ama orada onunla görüşemedik.

"Onun hastaneye kaldırıldığını duyunca hepimiz hemen hastaneye gittik ama hiçbirimiz orada onunla görüşemedik."

Hiçbir sanatçı eserini başkaları için yazmaz, kendini daha iyi hissetmek için yazar.

"Hiçbir sanatçı eserini başkaları için yazmaz, her sanatçı kendini daha iyi hissetmek için yazar."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Cümlede Olumluluk – Olumsuzluk Uyumu Olmaması

Kimse başarısız bir insan olarak doğmaz, kendi iradesini kullandığı oranda başarıya ulaşır.

"Kimse başarısız bir insan olarak doğmaz, **herkes** kendi iradesini kullandığı oranda başarıya ulaşır."

Herkes birbirine saygılı ve dikkatli davranmalı, kimseyi hiçbir zaman kırmamalı.

"Herkes birbirine saygılı ve dikkatli davranmalı, **kimse** kimseyi hiçbir zaman kırmamalı."

Herkes işsizliğin ülkedeki en önemli sorun olduğunu söylüyor ama bu sorunun çözümü için hiçbir adım atmıyor.

"Herkes işsizliğin ülkedeki en önemli sorun olduğunu söylüyor ama **kimse** bu sorunun çözümü için hiçbir adım atmıyor."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Cümlede Gereksiz Zarf Tümleci Kullanılması

XXII. Cümlede Gereksiz Zarf Tümleci Kullanılması:

- ♦ Bir cümlede zarf tümlecini bulmak için yükleme "**niçin, ne zaman, ne kadar, nasıl, neden**" soruları sorulur.
- ♦ Bu soruların cevabı olan söz öbekleri veya sözcükler zarf tümlecidir.
- ♦ Bir cümlede anlamı bir başka sözcükte olan veya aynı anlamı ifade eden iki zarf tümleci kullanılmışsa bu zarf tümleci gereksizdir.
- ♦ Gereksiz her sözcük de cümlede anlatım bozukluğuna yol açar.

Cümlede Gereksiz Zarf Tümleci Kullanılması

Çocukları da yaşlı adamcağızı terk edince adamcağız yapayalnız kaldı; ama onu asıl korkutan yalnızlık değil, bir sabah kalktığıında ölü olarak bulunmaktı.

"Çocukları da yaşlı adamcağızı terk edince adamcağız yapayalnız kaldı; ama onu asıl korkutan yalnızlık değil, bir sabah ölü olarak bulunmaktı."

Dün Hanım Abla'nın evine giren hırsızlar Hanım Abla'nın takılarını ve süs eşyalarını gizlice çalmışlar.

"Dün Hanım Abla'nın evine giren hırsızlar Hanım Abla'nın takılarını ve süs eşyalarını çalmışlar."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Cümlede Gereksiz Zarf Tümleci Kullanılması

Hiçbir kitabı okurken, bundan yeni bir şeyler öğrenyim diye okumuyorum; her kitabı ondan lezzet almak amacıyla okuyorum.

"Hiçbir kitabı, bundan yeni bir şeyler öğrenyim diye okumuyorum; her kitabı ondan lezzet almak amacıyla okuyorum."

Bu yaz tatilinde de yine Antalya'ya gideceğiz.

"Bu yaz tatilinde de Antalya'ya gideceğiz."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Cümlede Gereksiz Zarf Tümlecii Kullanılması

Akciğerindeki tümörün verdiği acı arttıkça hastanın inlemeleri de gitgide artıyordu.

"Akciğerindeki tümörün verdiği acı arttıkça hastanın inlemeleri de artıyordu."

Ayağa kalkınca gözüm birden kararverdi.

"Ayağa kalkınca gözüm kararverdi."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Cümlede Gereksiz Zarf Tümlecini Kullanılması

Bombalar patlayınca meydandaki insanlar hep birden sağa sola kaçırmaya başladı.

"Bombalar patlayınca meydandaki insanlar sağa sola kaçırmaya başladı."

Onunla en son üç yıl önce görüştük, daha sonra başka hiç görüşmedik.

"Onunla en son üç yıl önce görüştük, başka hiç görüşmedik."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması**XXIII. Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması**

- ♦ Birden çok yargının bulunduğu cümlelerde bazen herhangi bir sözcük ortak kullanılabilir. Ortak kullanılan bu sözcüğe her yargı için farklı bir ek geliyor ise o sözcük her bir yargı için yeniden ifade edilmelidir. Fakat bu sözcükte her bir yargı için aynı ek kullanılıyorsa bu durumda sözcük ortak kullanılabilir, sözcüğün tekrar tekrar ifade edilmesine gerek yoktur.
- ♦ Bir sözcük veya sözcük grubu aynı cümle içerisinde farklı yargılar tarafından ortak kullanılması gerekiyorsa bu sözcük veya sözcük grubunun ekine dikkat edilmelidir. Eğer ek yargılardan birinde farklılık gösteriyorsa o sözcük o yargı için uygun olan ek getirilerek yeniden yazılmalıdır.
- ♦ İşte yeniden yazılan bu sözcük grubu veya sözcük, eklendiği yerde hangi öge oluyorsa cümleye eklenmeden önce o cümlede o ögenin eksikliği vardır.

Özne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

XXIII. Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması:

A. Özne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Bu anlatım bozukluğunun iki sebebi vardır: Cümlede özne dışında farklı bir öge olarak kullanılan bir sözcük, cümlelerin ilerleyen kısımlarında gizli özne olarak kullanılıyorsa onun gerçek özne olarak yazılması gerekir.

Örnek:

- ♦ Ali'den memnunum, (Ali) çok iyi çalışıyor.
- ♦ Kuşu serbest bırakınca (kuş) hemen uçarak oradan uzaklaştı.

• Bir söz öbeğinde geçen sözcüklerden biri sonraki yargılardan birinde gizli özne olarak kullanılıyorsa onun gerçek özne olarak yazılması gerekir.

Örnek:

- ♦ Ali'nin arabası bozuldu, (Ali) bu yüzden çok sinirli.
Söz öbeği
- ♦ Önce adamcağızın gözleri karardı, ardından
Söz öbeği
(adamcağız) bayıldı.

Özne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Sanatın herkes tarafından rahatça anlaşılabilir bir yapısı yoktur, sadece birikimi olanlarca anlaşılabilir.

"Sanatın herkes tarafından rahatça anlaşılabilir bir yapısı yoktur, sanat sadece birikimi olanlarca anlaşılabilir."

Soruların hiçbirisi zor değildi ama dikkat gerektiriyordu.

"Soruların hiçbirisi zor değildi ama sorular dikkat gerektiriyordu."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Özne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Ali'nin topu patlamıştı, bu yüzden hüngür hüngür ağlıyordu.

"Ali'nin topu patlamıştı, bu yüzden Ali hüngür hüngür ağlıyordu."

Murat Bey'in babası rahatsızlanmış, bu yüzden alelacele memleketine gitti.

"Murat Bey'in babası rahatsızlanmış, bu yüzden Murat Bey alelacele memleketine gitti."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Özne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Şarkıcı Özcan Deniz'in evine hırsız girince soluğu karakolda aldı.

"Şarkıcı Özcan Deniz'in evine hırsız girince Özcan Deniz soluğu karakolda aldı."

Bu derneklerin faaliyetleri nelerdir, üyeleri kimlerdir, gelirlerini nasıl elde eder;
bütün bu konular ayrıntılı bir şekilde araştırılmalıdır.

"Bu derneklerin faaliyetleri nelerdir, üyeleri kimlerdir, bu dernekler gelirlerini nasıl elde eder;
bütün bu konular ayrıntılı bir şekilde araştırılmalıdır."

Tilkiye, "Tavuk kebabı yer misin?" diye sormuşlar; "Adamı güldürmeyin." diye cevap vermiş.

"Tilkiye, "Tavuk kebabı yer misin?" diye sormuşlar; tilki "Adamı güldürmeyin." diye cevap vermiş."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Nesne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu**XXIII. Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması:****B. Nesne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu:**

- ♦ Bir sözcük sıralı bir cümledeki ilk yargıda farklı bir öge iken sonraki bir yargıda nesne görevi üstlenecekse bu nesne mutlaka yeniden yazılmalıdır. Ama ilk yargıda nesne iken sonraki bir yargıda yine nesne görevi üstlenecekse bu nesnenin sonraki yargılarda tekrar yazılmasına gerek yoktur.
- ♦ Örneğin; "Resme uzun uzun baktı, sonra cebine koydu." Cümlesindeki "resim" sözcüğü ilk yargının (baktı) dolaylı tümlecisi ama ikinci yargının nesnesidir. Çünkü "Sonra resme cebine koydu" diyemeyiz, "Sonra resmi cebine koydu." diyebiliriz.
- ♦ "Resme uzun uzun baktı, sonra resmi cebine koydu."
Görüldüğü gibi "Resmi" sözcüğü ikinci yargıda ismin –i halini almıştır ve nesnedir, bu nedenle yeniden yazılmıştır.

Nesne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Asansör herhangi bir arıza yaptığında üretici firmayı telefonla arayarak bildiriniz.

"Asansör herhangi bir arıza yaptığında üretici firmayı telefonla arayarak arızayı bildiriniz."

Gerçeklik hissi uyandıran hikâyeler ve çarpıcı betimlemelerle yazısına akıcılık kazandırmış, böylece tekdüzelikten kurtarmış.

"Gerçeklik hissi uyandıran hikâyeler ve çarpıcı betimlemelerle yazısına akıcılık kazandırmış, böylece yazısını tekdüzelikten kurtarmış."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Nesne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Üniversite eğitimimi ben İstanbul'da tamamladım, kardeşim ise Ankara'da tamamladı.

"Üniversite eğitimimi ben İstanbul'da tamamladım, kardeşim ise üniversite eğitimini Ankara'da tamamladı."

Çocuğa bağırma, korkutuyorsun.

"Çocuğa bağırma, çocuğu korkutuyorsun."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Nesne Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Kendisine emanet edilen paranın hesabını veremeyeceğini hiç düşünmemiş, sabahtan akşama kadar har vurup harman savurmuştu.

"Kendisine emanet edilen paranın hesabını veremeyeceğini hiç düşünmemiş, sabahtan akşama kadar **parayı** har vurup harman savurmuştu."

Oğul, hiçbir zaman sen kendini övme; bırak, başkaları övsün.

"Oğul, hiçbir zaman sen kendini övme; bırak, **seni** başkaları övsün."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Dolaylı Tümleç Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu**XXIII. Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması:****C. Dolaylı Tümleç Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu:**

- ♦ Bir sözcük veya sözcük grubu aynı cümle içerisinde farklı yargılar tarafından ortak kullanılması gerekiyorsa bu sözcük veya sözcük grubunun ekine dikkat edilmelidir. Eğer eki bu yargılardan birinde farklılık gösteriyorsa o sözcük uygun olan ek getirilerek yeniden yazılmalıdır.
- ♦ İşte yeniden yazılan bu sözcük grubu veya sözcük, eklendiği yerde dolaylı tümleç oluyorsa bu dolaylı tümleç cümleye eklenmeden önce o cümlede dolaylı tümleç eksikliği vardır.

Dolaylı Tümleç Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Terörü kullanan onu himaye eden ve destek verenler bir gün mutlaka bu davranışlarının bedelini ödeyecekler.

"Terörü kullanan onu himaye eden ve **teröre** destek verenler bir gün mutlaka bu davranışlarının bedelini ödeyecekler."

Bayramın ilk günü mahallenin tüm çocuklarını toplayıp çikolatalar, şekerler ve oyuncaklar dağıtmak istiyorum.

"Bayramın ilk günü mahallenin tüm çocuklarını toplayıp **çocuklara** çikolatalar, şekerler ve oyuncaklar dağıtmak istiyorum."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Dolaylı Tümleç Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Burayı çok sevdim, artık hiç ama hiç ayrılmayı düşünmüyorum.

"Burayı çok sevdim, artık hiç ama hiç **buradan** ayrılmayı düşünmüyorum."

Cihazın mekanik kısımlarını kurcalamayın, aksi halde oluşacak zarar, cihazınızın garanti kapsamından çıkmasına yol açacaktır.

"Cihazın mekanik kısımlarını kurcalamayın, aksi halde **cihazınızda** oluşacak zarar, cihazınızın garanti kapsamından çıkmasına yol açacaktır."

[GÖSTER](#)

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Dolaylı Tümleç Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Polis, milletvekilinin arabasını durdurup ceza yazdığı için bir hafta içinde doğuya tayin edildi.

"Polis, milletvekilinin arabasını durdurup **milletvekiline** ceza yazdığı için bir hafta içinde doğuya tayin edildi."

Anayasa değişikliğini sivil toplum örgütlerinin bazıları destekliyor, bazıları ise karşı çıkıyor.

"Anayasa değişikliğini sivil toplum örgütlerinin bazıları destekliyor, bazıları ise **anayasa değişikliğine** karşı çıkıyor."

[GÖSTER](#)

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Zarf Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu**XXIII. Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması:
D. Zarf Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu:**

- ♦ Sıralı bir cümledeki cümleler arasında ortak zarf tümleci kullanılabilir. Ancak sıralı cümlelerdeki bazı yargılar olumluluk – olumsuzluk yönüyle benzerlik göstermediği için böyle cümlelerde zarf tümlecinin ortak kullanılması anlatım bozukluğuna yol açabilir; çünkü olumlu yüklemeler “Hiçbir zaman geldi.” cümlesinde olduğu gibi olumsuz zarf tümlecini almaz.
- ♦ Böyle cümlelerde her bir yargı için ona uygun bir zarf tümleci kullanılmalıdır.

Zarf Tümlenci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Her zaman seni aradım ama bulamadım.

"Her zaman seni aradım ama hiçbir zaman bulamadım."

Seni hep yanımda görmek istiyorduk ama nedense göremiyorduk.

"Seni hep yanımda görmek istiyorduk ama nedense hiç göremiyorduk."

[GÖSTER](#)

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Zarf Tümlenci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Bazı insanların umutları hiçbir zaman tükenmez aksine artar.

"Bazı insanların umutları hiçbir zaman tükenmez aksine **her zaman** artar."

Bundan önce kurallar katıydı ama bu katı ve zamana uymayan kurallarla devam edemeyiz.

"Bundan önce kurallar katıydı ama **bundan sonra** bu katı ve zamana uymayan kurallarla devam edemeyiz."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Zarf Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Aşağıdaki cümleleri anlatım bozukluğu açısından inceleyiniz.

- ♦ Rasim Bey ne zaman adadaki bu çay bahçesine gelse, şuradaki çamın altında çayını yudumlar, kitabını okurdu.
- ♦ Her gün tebessüm et güneşe ve aya, kaşlarını çatmış görülsün.
- ♦ Bugün varlıyım ve gülüyorum; ama bu yokluk görmedim ve ağlamadım anlamına gelmez.
- ♦ Etrafa hep gülcükler saçardı, onun sinirli halini gören olmamıştır.

Edat Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu**XXIII. Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması:****E. Edat Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu:**

- ♦ Bir sözcük veya söz öbeğinin, sıralı cümledeki yargılardan birinde veya yan cümlecikte farklı bir öge olarak kullanılmış iken; sonraki yargılardan birinde edat tümleci görevinde kullanılabilmesi için bu sözcük veya söz öbeğine uygun ek getirilerek yeniden yazılması gerekir.

Örnek:

“Onu iyi tanırım ve asla hiçbir yere gitmem.”

- ♦ Bu cümlede ilk yargının nesnesi ‘o’ sözcüğü ikinci yargı tarafından ortak kullanılmaz; çünkü sözcüğün farklı bir ekle “Onu iyi tanırım ve asla onunla hiçbir yere gitmem.” cümlesinde olduğu gibi yeniden yazılması gerekmektedir.

Edat Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Şiiri sevdiğim halde son iki yılda hiç vakit bulamadığım için ilgilenemedim.

Emniyet amirini ziyaret ettiğimde birkaç saat sohbet etme fırsatım oldu.

GÖSTER

*Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.*

Edat Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Şiiri sevdiğim halde son iki yılda hiç vakit bulamadığım için ilgilenemedim.

"Şiiri sevdiğim halde son iki yılda hiç vakit bulamadığım için **şiiirle** ilgilenemedim."

Emniyet amirini ziyaret ettiğimde birkaç saat sohbet etme fırsatım oldu.

"Emniyet amirini ziyaret ettiğimde birkaç saat **onunla** sohbet etme fırsatım oldu."

GÖSTER

Doğrusunu görmek
için butona tıklayın.

Edat Tümleri Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Köylüler, köye gelen misafirleri 'köy odası' olarak adlandırılan özel misafirhanede ağırlarlar; misafirlerin tüm ihtiyaçlarını karşılarlar, ellerinden geldiği kadar iyi ilgilenmeye çalışırlardı.

"Köylüler, köye gelen misafirleri 'köy odası' olarak adlandırılan özel misafirhanede ağırlarlar; misafirlerin tüm ihtiyaçlarını karşılarlar, misafirlerle ellerinden geldiği kadar iyi ilgilenmeye çalışırlardı."

Onu bir hafta önce bir çay bahçesinde görmüştüm, o günden sonra bir daha görüşmedik.

"Onu bir hafta önce bir çay bahçesinde görmüştüm, o günden sonra onunla bir daha görüşmedik."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Edat Tümleci Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Toplumu tanımayan, iç içe olmayan bir sanatçının toplum tarafından aranan bir yazar olması mümkün değildir.

"Toplumu tanımayan, **toplumla** iç içe olmayan bir sanatçının toplum tarafından aranan bir yazar olması mümkün değildir."

Sizi bir yerden gözüm ısırtıyor, daha önce görüşmüş müydük?

"Sizi bir yerden gözüm ısırtıyor, daha önce **sizinle** görüşmüş müydük?"

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Yüklem Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu**XXIII. Cümlede Öge Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu Olması:
F. Yüklem Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu:**

Sıralı cümlelerde birden fazla yüklem vardır. Gerek konuşma dilinde gerek yazı dilinde bu yüklemlerden biri cümleden atılarak fikirler ortaya koyulabilir. Bu tür cümlelerde sözcükten tasarruf etmek, böylece duygu ve düşünceleri daha az sözcükle muhataba iletmek amacı güdülür. Ancak bazen yüklemlerden birinin cümleden çıkarılması anlatım bozukluğuna yol açabilir.

Bunun üç sebebi olur:

- Cümleden çıkarılan yüklem ile cümlede kalan yüklem arasında "olumluluk – olumsuzluk" yönüyle uyum olmaması.
- Cümleden çıkarılan yüklem ile cümlede kalan yüklem farklı ekler alıyor olması yani farklı çekimlenmiş olması.
- Cümlelerin anlamını tamamlayan, kalması gerekli olan bir yüklem cümleden çıkarılması.

Yüklem Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Antalya'ya bir küçüklüğümde, bir de şimdi gidiyorum.

"Antalya'ya bir küçüklüğümde **gittim**, bir de şimdi gidiyorum."

Ben arkadaşlarımla buluşmaya, ortanca kardeşimle küçük kardeşim ise sinemaya gitmeye karar verdi.

"Ben arkadaşlarımla buluşmaya **karar verdim**, ortanca kardeşimle, küçük kardeşim ise sinemaya gitmeye karar verdi."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.

Yüklem Eksikliğinden Kaynaklanan Anlatım Bozukluğu

Benimle birlikte ya sen, ya da Ayşe gelsin.

"Benimle birlikte ya sen **gel**, ya da Ayşe gelsin."

Bu bölgede sıcaklık kış aylarında eksi on dereceye, yaz aylarında ise kırk beş dereceye kadar yükselir.

"Bu bölgede sıcaklık kış aylarında eksi on dereceye **düşer**, yaz aylarında ise kırk beş dereceye kadar yükselir."

GÖSTER

Doğrusunu görmek için butona tıklayın.